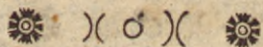

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Bremen med barlast, och Arfwid Liedberg ifrån Ham-
burg med Packhusgods.

Spannemål gäller, som följer: Någen kostar
eller 13 Dal. Tunnan, Hvetet 16 Daler, Malter 10
Daler, Kornet 7 Dal. I mina Skrifter förstås alla
Dal. Silfvermynt, om icke Kopparmynt uttryckeligen
nämnes.

Som priset på Spannemålen blifwet genom
nigare Införsel ansenligen lättat; så lyser i nya Må-
nads-Taxan en behagelig ändring. Om man köper
bröd för 1 Daler, har man i Skåpunds öfvermynt
hos Bakare, i jämförelse mot förre Månadskosten. Men
wen gäller i Tunna så kallat godt och klart Dubbel-
öhl i Dal. mindre nu för tiden.

Resande äro Rector Scholae i Marstrand, Herr
Magister Gothenius, bor hos Madame Hultman; och
Handelsmannen ifrån nysnämde stad, Herr Warenbergs
hwiiken helsat på Herr Schiller.

Småsaker.

Så notas mina stunder,
Bland magra Tidsfördrif:
Mit nöge det gick under,
Just då det fick sit lif.
Doch nögdar med det lilla,
Som mig Förshynen ger,
Jag lyckan ej tilber,
Som ofta delar illa.

N:o 13.

Götheborgska Magasinet.

den 26 Martii. 1759.

Slutelig berättelse om Götheborgska och Bohuslänska Sil- Fisket.

Innan jag lemnar denne Artikel, wil jag, utan
synnerlig ordning, inrycka några hopraspade anmärk-
ningar. Det är bekant, at detta Strandfisket öpnat
många näringsfång, och åstadkommet nyttiga rörelser
för Rät- och Tunnebindare, för Fiskare, Selerskor, Sil-
lepacare, Handlande och Sjöfarare. Någre lönta-
gare hafwa ock gripet sig an med Sill- insaltning, och
wälsignat et tillfälle, som lofwar dem större winning af
et hwerk, än sselfwa Hustrudshyllan. Handlande haf-
wa i 4 år, efter erhållet tilstånd, affärdat Sillen til ut-
rikes orter, men ej utan förlust, intil år 1758, då denna
waran blifwet med stor bättnad såld i Königsberg och
Danzig, Hamburg och Brehmen, på hwilket sistnäm-
da ställe Tunnan gullet 9 låtta Riksdalrar, och lättat
Berel-Coursen kanske lika så mycket, som et Skep-
pund järn. Urförslen af dessa twänne så betydande
Handelswaror har dock ej förmått, at fälla den höge
upjagade Coursen: låter och litet förmå, så länge wi ej
banlyse öfverflödet med utrikes granlåt och fremman-
de drycker, utan måste på köpet införskaffa Spannemål,
samt underhålla en talrik här på Lysta Botnen, gifwe
Gud, med bätre lycka och framgång hädanester! Dr-
faken,

faken, hwarföre Svenska Sillen blifvet med så få båtnad såld i höst, är förmodeligen, utom affätningen til Armeerna, bristen i Christiansandska Silles-fiske. At wåre Grannar kunna med lätthet undersälja oss, bewisligt af deras Tul-frihet på Salt, bättre köp Tunnor, lindrigare arbetslöner, med mera. Fångsten war och i Bergen år 1756 ynnigare, än hon i Malmönammene waret. Men som Silles-fisken idkas i Norge wid Juletiden, och efter Nvåret; kunna wåre Handlande åtminstone föresälja de Norske, om Sjöfartens wederbörligen drifwes. Huru skal jag komma ifrån Herrar Handlande til wåre Tunnebindare? Götterborg äger innom sina portar 20 til 22 Måttar som hålla egna Werkstäder, utom 33 Gefäller, 29 Slingar och flere Arbetare, som Fiskeri-Bolagen för enkelta betjening antaget. Likaledes utwisar hwar Stad här omkring et ansenligt antal af slike Handwärdare, allesamman wälwäende. Så wiß är den saken, näringsfång öka folkhopen, och at nyttige Arbetare få sig nog tilhöpa på en ört, der förtienst är förhanden. Ärliga behöfwet af Tunnor fodras nu mera ej öfwer Konsterlärne, så wida hwar Arbetare gör 5 Tunnor dagen, eller 1400 om året. Dessa flitiga Händer göra då Rifet en besparing af mer än 2 Tunnor guld, hwar ka annars afgå til arbetslöner för 140000 toma Tunnor. Ugde det fordom Skogrika Sverige så tillräckligt ämne som folk; hade det en dylik rånta af Skogar. Men jag ser, at en Skeppare nyligen är kommet från Hamburg med Ekewirke och Tunnebander. Underligt, om och icke gråsten framdeles förskrifmes när Sverige får smak för stenbyggnader. Jag tro, at Söderneslandet har så mycken Hassel at affä-

som behöfwes ännu: låt wara, det fodras ärligen en hel Million. Men at brist ej måtte yppas i längden, wore önsfeligt, at Herr Archiater Linnaeus, Herr Professor Lidbeck och flere, bibringade Ungdomen lättaste sättet, at plantera och återställa en oumbärlig Hasselquist. I Disputationen om Skogsplantering, utgifwen i Lund 1757, står intet ord om Hassel, men wäl om andra Träslag. Medan jag har ondt humeur, må jag och uptaga Böndernas klagomål, som utösa sig öfwer om himmelsfrände synder, och larma emot Förbudet af den 9 Novemb. 1757. En lossade sin Mund emot Görbeborg, och afföt följande Pott: „Förträcker Eder, I stolte Köpmän! Herren hafwer hemsoft Eder stad med 4 Eidswäddor på et år: hafwen I någon båtring gjort? jo, Konligen. Han hafwer Picket wälsignelse til Edra strander: Är det icke så? eller huru? Men hafwen I förbarmat Er öfwer den fattige? we Eder, som måten samwete efter begär, och misunnen Edre Mobergare, ända til en Sill, när I samlat hela Ladningar? „Så hugger mången i mörkret. Det är icke Bonden betaget, at fanga, köpa eller salta Sill, men wäl at uphandla den sårsta til någon myckenhet, och til Almogen i andra län försälja. Slathet i detta mål emot Bonden gjorde ingrep i Handelen, spridde sjukdomar, och wanhärdade en Wara, på hwilken Människliga Slagter gör anspråk. Efter alla sundare tankesätt är denne grundnen oumfultötelig: at Fisket har intet bestånd i längden, med mindre den insaltade Sillen kan med Jökernes båtnad, både på in- och utrikes orter, affättas för lindrigt pris: hwilket är omögeligt, om icke Almogen formenes at upköpa, det är til alt för högt pris upjaga den sårsta. Sluteligen har jag et ord, at säga wåre

laquaner i Sverige. Det hörer Er till, gode Sofware, at binda Nät på lediga stunder, och till ändan stiga litet förr ur fången. Winsten af arbetet mågen I gerna behålla sjelfwe, och dermed sätta båg-pung och händer i stånd, at framdeles blifwa nyttiga Medborgare. Om jag ej råkat ut för en lärds öfning, har Herr Eurenus, redan för 9 år, fabricerat en liten Wäffstol, och funnet mögeligheten, at wäffwa med den besparing af arbete, som lätteligen begripes.

Lärda Nyheter.

Göttingen. Genom den Witre, och widbetenste, Rector Scholae i Marstrand, Herr Magister Ethenius, har jag sådt en liten Post ifrån detta Läro-stet, och med Posten en artig nyhet, som utan tvivel sticker Götcheborgska nyheten.

Universtitet härstädes är det bäst inrättade i Tyskland, och Professorernes antal stiger redan emot 40. Ibland dem äro twänne Bröder hwarannan lika i all ting, at en slikt sällsamhet tyckes förtjena allmän- kundgörelse. De hafwa lika wärd, allenast är den en brodern en liten, och knapt, om icke för goda kända märkelig möhn lägre än den andre; likaledes enahanda ansigte och lynne, äfwen så wäl som lika sinnelag: De bo tillsammans, de spisa, hålla hus och Casa tillsammans, hwarwid det icke kommer för dem därpå an, hwilkendera har at lägga måst dit. De gå alltid i wiskiter tillsammans, och samma slags kläder taga de på sig, när de gå ut. Äro de i sällskap, och endera blifva på något sätt hindrad i talet, så fortsätter den andre sin Brors discurs, til dess han kommer tillbaka, at sjelf för- ordet. De weta hvars annars tänkesätt, och meddel- la med hwarannan sina Studier och anmärkingar.

De blefwo Professorer på en gång; Ereswo det wan- ligen Programmet tilhopa, och satte sina namn bägge därunder, likaledes och under afhandlingen, som wid Professors-Inaugurationer plägar utgifwas. Hade det gått an, at twänne hållet Inaugural-talet på en gång; så hade det sedt: imedlertid måtte man tro, at hwardera afhandlat sin del om en sak. De dansa och voltigera alla dagar i Voltiger-salen, alt tillsam- man. De wilja och gifta sig med 2:ne Systwar. De äro mycket arbetsamme, och kunna förtjena för 1 års Collegier hela 1000 Riksdal. Tyskt mynt, och sådant går til allmänna Casan. De hafwa bägge skrifwet emot Professor Darjes i Jena, och satt bägge sina namn under Skriften. De äro Mechlenburgare, och deras namn är Wechmann.

Stads Nyheter.

Svenska Ostindiska Compagniet är en af de sto- ra, om icke största, Inrättningar i Riket, och lofwar Fäderneslandet, i denna Europeiska nypigbeten, stän- diga fördelar. Szwed-Intendenten, Herr Baron Här- leman, en gransynt Domare i almänna Hushålningen, trodde sig med säkerhet sluta af Götcheborgska förbä- tringar, och Stadens förmögnare utseende, til Compag- niens ögonstänliga nytta. Detta skal fodrar närmare tilsyn; och upgiften, som har sin rigtighet, kan och bör uplösas. Man tager för afgjort, och lånar, på Phi- losophiska moden, ur almänna Skrifter den hufwudsat- sen; at Sverige ej lider, då Götcheborg öfles i wälmå- ga. Skulle någon åska bewis, bör han alraförst efter- sinna, at det är en Nederlags-Handel, som Compag- niet drifwer: allestädes nyttig, så länge den bär sig, och äro inga betydande underskes uttorka Kongsådran. Den-

ne tanken är förmodeligen omotsägelig. Hvad under
 flöret angår, hoppas man, at det äger lika grund
 Historien, som i almänna Hushållningen. Doch
 vara, at godset, som får Köpare, finnes öfweralt,
 at hela werlden luren drågar, så länge det batar: liksom
 påstås, at Smyghandlen är mindre spridd och utred
 gad. Men tager man Göteborgska The = drikningens
 Måttstock, går saken aldeles förlorad. Ty här dricker
 Dreng och Piga sit The; och när de senare taga em
 sina högtideliga besök, äro Fruerna ofta så närbiga,
 Pigorna få, med deras wetskap, tractera på stora
 set. Likaledes göra Laquayerne rigtige Balar under
 tiden, och swettas mellan dansen af Pünche och
 schoff. Sådant öfwerflöd herskar, Gud se lof! i
 mångestades i Riket. Men huru skal jag komma
 et sannolikt öfwerflåg med The drikningen? Adelsmän
 med deras Drengar, utgöra, efter Hårlemanska
 gan, et antal af 361000. Låt desse vara de endaste
 The drikare, eller gif Drengarne Hbl, och låt Presten
 med Handlande, Fabriqueurer och Handwerkare kom
 ma i stället: gif hwardera $\frac{1}{2}$ Skålpund The om året; så
 förtåres 180000 Skålpund i Sverige, det är $\frac{1}{2}$ på
 wid lag af hela The ladningen. Med denna dryck
 skapen kan ändteligen Handelen stå på fötten, och
 ket bärqa sig: ty med de 5 Sjettedelarne, som både gå
 ut och förblifwa ute, betalas ändå rikeligen hela
 Ka Förlaget och flera utgifter. Sista gången utgjor
 de ju The försälningen en summa af 26 til 27 Tunnor
 guld: afdrag $4\frac{1}{4}$, hvad wil hela kostnaden med Skepp
 och Penninge = ladningen, och annat mera deremot för
 lå. Men jag hörer et rimmeligt inkast: Huru wil Ni
 et

ket tåla The drikare, när hela Ladningen af Theerna
 stiger allena til 1 Million Dal. på Auktionen? Swar:
 detta händer sällan; och Compagniet tar då större stöt,
 än Riket. Ty wäl händer, at hela kostnaden, men
 aldrig at utförslen, försäringen, och flera utrikes neder
 lagde Penningar gå öfwer försälningen. Detta blifwer
 doch et ödmjukt postulatum för en Person, som är ute
 frångd ifrån all delagtighet i Compagniets hemligheter.
 Inmedertid kommer jag til ändemålet, eller Hårleman
 ska saken tilbaka, som under detta angelägna förbehåll,
 har sin fasta grund at stå på. Ty oförnekeligen män
 ga näringsfång öpnar denne widstrakte Handelsgren,
 äfwen som Sillesfisket, hwilket i salig Hårlemans tid ej
 war betydande. Compagniet war Källan, från hwil
 ken många röreser upsprunget. Andra länder måga
 dela winsten med oss för sina nerlagda Capital: det kan
 icke frångås. Men rörelsen och dess närmaste frugter,
 eller näringsfången, äro och blifwa, efter nyare Inrät
 ningar, Sverige allena förbehålna. SuperCargeurer
 ne äro nu alle insödde Swenskar; men woro mest An
 gelsmän i förstene: desse draga hela lagliga Interes
 set, eller 6 af hwart Hundrade. Kan jag säga med sä
 kerhet, at Snyror och Privilegie = penningar stiga til en
 summa af 2 Tunnor guld? Jag mener så wid lag, när
 Resan och Försälningen gådt lyckeligen: och til bewis
 sätter jag den händelsen, at Resan sker på 18 Måna
 der, och at Compagniets Herrar Ståthållare så tillsam
 man 130000 Dal. sedan blir uträkningen lätt. Assi
 stenterne få 4400, Capitainen 9800, Styrmännen
 13200, Lärstyrmännen, Presten, Öfwer = Fältskären och
 alle mindre Officianter i lön 12420, i Privil. penning
 ar 4954, alt Dal. Smt. Ändteligen komma och Ma
 tro

troserne med 30000 i gage, och öfwer 5000 i förning. Af dessa 209774 Dal. går förmodeligen ingen styfning ut af Riket: Hwaraf slutet blir detta, at om Utlänningar ägde hwar lott i Compagniet, så droge doch Swerig för hwar Ostindisk Resa 2 Tunnor guld ifrån dem, genom Hyror och förningar: åtminstone 150000 Daler, när Procenten är usel. Hvad wil jag tala om hela Utredningen med Skepp och tillbehör, hvad om Arbetares löner, och såligen dyrkade Proviand-Perseblar? Men samman drager ju antingen penningar til oss ifrån Utlänningar, i fall Actierna äro deras; eller riktar oss ännu mer, i fall vinsten af insatsen är Sveriges tillfälle. Korteligen märkes, at lotternas antal är en Hemslighet för Allmänheten; och hwem de tilhöra, torde snart ingen kunna weta. Det gissas, at Compagniet ej taget öfwer 3000 Actier, och således upburet 18 Tunnor guld allena. Man slutar då af större tillagsenhet i Utrustningar til Handelsens bestånd i framtiden. Det förskjutes, at Stockholms Slott, icke det Kongliga, utan Handelshuset, med hela dess utredning, är en frugt af Compagniets Hushållning och således Swenskt helt och hållet.

Sluteligen märkes, at ibland de Afstifter, som komma fattige Landsmän til goda, och Compagniet får fånnas wärd är en Tusendedel af Försälningen, hwilken wälsignade andel som utgjorde sista gången wissa 3000 Daler, tilfaller fattiga Allmänhet. Likaledes får Hospitalet och Fattighuset för hwar åwrig Resa 700, och Sjömanshuset 400 Dal. En sista femma, nämligen 1 af Hundradet, tilfaller, under namn af Jubalering, Arbetare eller Vice-Matrosar, när Skeppet ligger i Hamn. Af samma procent utgår til Landfolket, som sålde grof Wåg, 3750 Dal. til 3000 Rislor, som fodra til öfwerdrag 30000 Alnar, sålde til 4 öre S:mt hwardera. Dit höra äfwen wäl Wåg och arbets-penningar, för in och utförda wäror, 500 Daler, och likaså många til Wätgillet. Provisionen för Herrar Handlande sies sista gången öfwer 50000 Daler, och det allena för Theerna.

Hwad Nytt i Staden?

den 26 Martii 1759.

Kundgörelser.

Kongl. Majestet har Nädigst förordnat en Provincial-Medicus uti Göteborg- och Bohus-län, med årlig lön af 400 Dal. S:mt, hwaraf Kongl. Nijt och Kronan består 200, och Uddewalla Stad äfwen 200 Daler, under Wilkor, at löntagaren wistas i bemälte Stad. Detta kundgöres, på wederbörlig befallning, i den affigt, at de som åstunda samma Provincial-Medici Syssa, må med sine ansökningar inkomma til lands-Höfdinge-Umbetet i orten, försedde med Kongl. Collegii Medici bewis om Deras erfaren- och skickelighet.

En Sal och 6 Kamrar, jämte Kök, Brygg- och Wisthus, utom Bod, loge, lador och ladugård, och ett stycke Brunn wid Brygghuset, samt en brukelig Käll- och Trägård, utgöra kortesta beskifningen af en Gård, öfver i Staden Konghell belägen, som afstås emot den Köpefilling, hwilken Krono-Befalningsmannen, Herr Almgren, har sig förbehållen. Underrättelse säs på samma ställe om en målad Speljagt, och alla de Segel, Flög och Wimplar och Flagg, hwilka är fölgagtige, och i godt stånd at säljas.

Den 29 i denne månad blifwa på Auktions-Kammaren försälda 16 Fastager (hwardera håller ungefärligen 150 Skålpund) af utomordenteligen godt, Holsteniskt, och så oförgräpelig kallat Stoppel-Smör, utom 80 stycken toma Säckar, och 60 Dast-Mattor. En